

Fontána Gaja

V pozdních podzimních dnech po vášnivých honech v hlubokých lesích sjela se četná společnost do starého zámečku v jižních Čechách. A tehda stalo se ono neočekávané a nezapomenutelné. Jaké žluté, patetické barvy se rozsvítily parkem a padaly v leknínových akordech na hladinu rybníka a zhasínaly v hlubinách, až se vše spojovalo v modrou, lyricky čarovnou noc!

Po prvé toho večera po dlouhé době objevila se paní domu Anna z Rautova, oblečena v černou lehkou robu, ozdobenou smaragdovým náhrdelníkem, bledá paní se zelenavýma očima, velkýma, zadumanýma... Pozdravovala hosty srdečně, přecházela, mizela.

Mnoho se o paní z Rautova mluvívalo. A málo styku s ní bylo možno. Usmála se, promluvila, provlékla se a zmizela. Hle, krásná, vyprávěli, má v kouzelném parku skleník a tam v říši vzácných orchidejí, růží a rododendronů blouzní a přijímá své sny, pouze své sny, a tam je prý sál, obklíčený trsy růží a vanilky, a tam ona tančí za hudby polozvučících harf, které jsou zavěšeny na úponcích cizokrajných rostlin...

Tam měsíc svítí a vidí paní z Rautova, ona rozmlouvá s neviditelnými bytostmi...

A přece veselý smích zalil tyto pověsti. Bože – vždyť je to prostě krásná žena... A její muž barbar, pyšníci se nadvládou a všemocností nad její krásou, lhostejný a sverpý, krvavě studený.

A tak bylo onoho památného večera...

Do salonu vešel dr. Sluka, usedl ke klavíru a začal hrát Beethovenovo Rondo a Capriccio, zvané „*O zlosti pro ztracený groš*“.

Hezká blondýnka paní Zdenka Burianová a básník Jaroslav Bukva usedli do výklenku a chvíli naslouchali hudbě.

Paní Burianová tiše hovořila: „Kdybyste napsal knihu veršů k její poctě, vše marné, znám Annu, je nedostupná. Namítáte, že nemiluje svého muže? Co z toho vyplývá? Miluje, nemiluje... Ale ona je ona. To mohu říci já, proti ní má lá, nepatrná. Jak bych si já toho vážila, kdyby básník, jako vy, napsal pro mne znělku, ale ona? Jí se nepřiblížíte ani hudbou nejkrásnějších znělek.“

Básník Bukva zapálil cigaretu, nařikaje, že paní z Rautova v Praze nikdy nepotkal, ač tam celé dva měsíce meškala, jen jedenkrát ji dostihl na nádraží, ale unikla mu...

Paní Zdenka řekla přitlumeně: „Uniká, odjela tehdy k přátelům, ano, ano, básníku! Ale mějte se na pozoru, abyste neupadl v úplnou nemilost svými útoky!“

„Vypravujte mi o ní,“ zvolal Bukva dětinsky.

Paní Zdenka se ovinula bleděmodrým hedvábným šátkem a mazlivě švitořila: „Nemiluje společnosti, je samotárka, podivínka, záhadná bytost. Viděl jste, jak se vznešeně ukláněla? Uctíváte ji všichni jako kněžnu nebo královnu.“

Bukva se zeptal: „Baron z Rautova ji zbožňuje?“

Paní Zdenka se jemně zasmála: „Barbar, chlubí se jí. A slyšíte, teď, teď fontánu u jejího skleníku? Víte, že se jí říká Fontána Gaja? Veselá, pramen smíchu a radosti? A zatím kdybyste ji slyšel někdy, jak pláče ta Fontána Gaja!“

„Jste vy sentimentální!“ usmál se Bukva.

„Ale ona věru ne, je tvrdá jako diamant, básníku,“ zvolala paní Zdenka. Dr. Sluka vášnivě akcentoval věty Beethovenovy skladby.

A v té chvíli z večeřadla velmi rozsvíceného vešla do soumravné atmosféry salonu paní Anna. Přišla, zastavila se a poslouchala, zkřížila ruce na prsou, všecka temná, jen zelené kameny svítily jí na hrdle, a její tvář zářila perleťově, skoro přízračně. Z jídelny doléhal hluk a smích...

Dr. Sluka, hraje, řekl skoro posměšně: „Poutá vás, milostivá paní, *Ztracený groš*.“ Paní Anna stála nehybně, mlčíc.

Dr. Sluka pokračoval: „Já vás přivolal, věděl jsem bezpečně, že vás zavolám. Madame, slyšíte, jak se ty tóny drojí, jak hvězdami vzlétají?“

Anna řekla náhle tiše a lhostejně: „*Ztracený groš*.“

A Zdenka přisedla blíže k Bukvovi, zašeptala: „Napětí je ve vzduchu, necítíte?“

Bukva odpověděl: „Jste příliš citlivá. Honili v lesích, vrátili se s bohatou kořistí.“

Zdenka zvolala skoro nahlas: „Tolik nádherných ptákův ubili!“

A u klavíru dr. Sluka otázal se paní Anny: „Neroztřeští se naše duše často pro *ztracený groš*?“

A paní Anna odvětila suše: „Není příčiny, doktore,“ a usedla na taburet.

Baron z Rautova právě vcházel s ostatní společností hřmotně do salonu.

Kdosi volal: „Ano, tisíc bažantů!“

A baron z Rautova radostně dosvědčoval: „Ano, náš kraj je bohat. Tisíce bažantů! Naše království má bohatství! Jak byl vloni vévoda nadšen... Jaká rozkoš! Ptáci padají třpytně jako hvězdy. Vid', ženo. Ale což, ona je nepřístupna oné rozkoši. Básníku, zvěčňte orgie bažantích poprav!“

Paní Anna se trpce zasmála a promluvila pohrdavě: „Jsou to popravu, řekl jsi případné slovo, neuvědomil sis toho ani – ohromné krveprolití, necitelné hekatomby, a to i bez rafinovanosti...“

„Nebyl byste spokojen mou básní,“ řekl Bukva, líbaje paní Anně ruku.

„Napište revoltu, příteli,“ se smíchem zvolal pán z Rautova. „Tím líp. Tím více jich budoucně padne! Víte, my musíme chutnati rozpor ve všem a všudy. Milovati ctnost a nebýti ctnostnými. Víte, například, míti andělskou ženu, čistou a svatou, chápete? Ke své satanské jsoucnosti míti připoutánu andělskou bytost, v tom je svrchovanost krásy života.“

Paní Anna vstala z křesla a dívala se za svým mužem, jenž odcházel kamsi do druhých komnat se společností pánů.

Dr. Sluka vstal od klavíru a odvedl Annu na pohovku... Tiše hovořil: „Jak vaše fontána zpívá! Slyšíte ji? Slyšíte ji?“

Usmála se jakoby pohrdlivě a řekla: „Fontána Gaja.“

„Ano, tak jste ji nazvala,“ promluvil přitlumeným hlasem dr. Sluka, „a kdosi mi řekl, že zavete sebe Fontánou Gajou, milostivá paní.“

Paní Anna se opět zasmála.

„A přece jste ponurá, nepřístupná. Jsou prohlubně a jsou smělé fontány, které zpívají smrtelné písni rozkoše.“

„Jsem fontána mlčící,“ řekla tvrdě Anna.

A dr. Sluka: „Kdo vás neslyšel zpívat!“

Bavící se společností prošel té chvíle baron z Rautova... Tak jako by neviditelně prošel... A náhodně usedl v blízkosti své ženy a dra. Sluky, sevřel rukou splývající drapérii, přivřel oči, byl asi unaven...

A té chvíle jal se dr. Sluka vyprávěti s celou odvážlivostí své dobrodružné povahy, s útočností, která nezná slitování: „Byl jsem na podzim v Paříži, milostivá paní. Snad vás bude zajímat, co vám svěřím. Šel jsem kdysi večer po bulváru Capucine a zašel jsem náhodou do kteréhosi divadla. Usednu, čekám. Vidím nezajímavé všednosti, zvláštnosti – chcete-li, budiž... Konečně zase opona. Cosi přešlo jevištěm

jako záchvěv stínu a čehosi jako vlna vod – stín vod fontány – ano – milostivá paní, jen stín jakési tajemné vlny... Ošumělý člověk usedl ke klavíru pod pódiem jeviště.“

Dr. Sluka vypustil nervózně věneček kouře a pokračoval: „A z onoho stínu utvořil se zjev ženy, skutečná žena jako vykouzlena z něho zjevila se zahalena v šedý závoj. Stojí bolestně a horoucně krásná... Chvějete se, milostivá paní? Ne? Sta očí upíralo se na ni, snad se také zachvěla té chvíle, až se ten záchvěv dotkl mé bytosti... Člověk u klavíru sáhl do kláves tiše, zvolna. Znáte Chopinovo notturmo *Fialkové vůně*. S citlivou jemností roztesknilo se hrubě parfumovaným sálem a ona žena velmi pomalu spouštěla závoj, klesal, vlnil se k zemi, podržela jej pouze ústy a pak jeden jeho cípek levou rukou, visel jako pavučina od těch zarůžovělých prstův a plazil se po zemi. A zároveň vznikly v nahém těle ženině první souladné pohyby v rytmu notturna *Fialkové vůně*. Jako právě zrozená Venuše zjevila se před zrcadlem sta očí, udiveně a chtivě na ni upřených, a protože i mých, milostivá paní, mohu vám vydati svědectví o její výjimečné kráse, o jejím umění... Chvěji se při vzpomínce na onu krásu, vidím její šíjí, její poprsí, její boky, její štíhlé nohy. Tak dokonalé formy, tak perletově svítící pleť! A její umění! Tančila neodolatelně, uplatňujíc každým pohybem harmonii linií svého těla. Všickni jsme v prvé chvíli podlehli vzrušení smyslův, ale vybavovali jsme se z toho zajetí odvahou té ženy projevit krásu, pouze krásu... A jistě dívali jsme se na její nahotu čistě, jako na nepokrytou noční oblohu. Tak byla krásná, vznešená a povznesená. A jak dovedně a esteticky uplatňovala závoj ve svých rukou, hrála jím v tempu hudby jako živým, poslušným oblakem...“

Anna se zasmála...

Dr. Sluka mluvil rychleji a rozčileněji: „Ano, přišel jsem jindy zase. Tančila šílené Rondo a Capriccio Beethovenovo

zvané *O zlosti pro ztracený groš*. – Před chvílí slyšela jste fragment.“

„Jste, milý doktore, odvážlivý,“ řekla paní Anna tiše.

„Chvěji se při vzpomínce na ni,“ zašeptal dr. Sluka a mluvil dále opět slyšitelným hlasem: „Jak rozlišovala a šilela ty variace, jak třeštila v rytmu věčných útisků ze světa, jak prohýbala čarovně a svůdně linie svého nahého těla, jak vsávala rozkoš zrcadla našich očí! Nebo jich ani neviděla? Jak divočila v divokosti té odvážlivé hry s létajícím, zmizelým grošem, symbolem lidské touhy, jak bláznivě se trápila a vztekala a zase uklidňovala, byly v těch rozdílech vášně a humor a vážnost, nadvláda i neovládaná zuřivost i rozpustilost i grácie – hříčky velikého dramatu života. Závoj jemně zvlněný konečně ležel na zemi, dotkla se ho špičkou bosé nohy, pak rukou, ale nezvedla ho, ale“ – náhle prudce řekl dr. Sluka – „poznal jsem vás, miloval vás, jako nikdo na světě. Slyšte a rozezlete se jako nad ztraceným grošem. Já vás poznal, Anno z Rautova, a miloval a přijal na věky v sebe vaši krásu, maje k tomu právo, neboť jste ji dala tisíci očím, ale já miloval i vaši duši, byla jste to vy, vy, vy...“

Baron z Rautova za drapérií sebou nepohnul, jen oči jeho se zvětšily a zasytily. Vypadal té chvíle jako veliký inkvizitor...

Dr. Sluka sevřel studenou ruku Anninu, která bledá, jako strnulá hleděla do jeho očí, jako všecka unesena kouzlem čehosi jedinečně krásného a drahého.

„Tak jsem vás chopil za ruku,“ mluvil dr. Sluka, stěží ovládaje rozčilení, „té noci, víte? Třeštil jsem neméně nežli vy! Čekal jsem na ulici před divadlem, před vraty, jimiž vám nutně bylo vyjítí... A vy jste vyšla. Auto na vás čekalo, vy jste do něho neveběhla, nýbrž vletěla, ale přece zachytil jsem vaši ruku. Vy to všechno víte, vy, která jste to byla. – *Laissez-moi, laissez-moi!* – vydechla jste. A odjela jste.“

„Laissez-moi,“ řekla Anna tvrdě a vyprostila svou ruku z jeho.

„Ano, tak to bylo,“ pronesl dr. Sluka.

Baron z Rautova se vztyčil a té chvíle objevil se před nimi zbledlý, zvětšený jako kus skály a strašný, strašný.

Vyprávělo se o něm, že jako mladý hoch měl medvědy a s oblibou s nimi zápasil, té chvíle vypadal, jako by měl před sebou stádo rozružených medvědův a s rozkoší se připravoval je zkrotiti.

Anna smrtelně zbledla.

„Pro Boha, barone, vypravuji pohádku,“ řekl dr. Sluka, pochopiv, co se stalo.

Baron odkvapil.

A náhle proměněn, lichotivě, se sladkým úsměvem sklonil se k něžné paní Zdence: „Dovolte,“ řekl, uklonivše se Bukvovi. – „Milé děťátko, právě se mi žena přiznala, že nebyla měsíc u vás v Praze, ale v Paříži, kde v divadle tančila, je to pravda?“

Paní Zdenka dětinsky upřela oči na barona. „Opravdu? Tančila?“ zeptala se naivně, „a já se domnívala, že jela za milencem...“

Paní Anna bledá, vzpřímena, vycítila, neslyšíc Zdenčiny slov, že stalo se osudné přiznání, zvedla hlavu – obrátila se k baronovi...

Všecka společnost jako elektrizována čímsi podivným se pohnula... A baron náhle vykřikl, zařval. Jistě nejen lidé, ale i obrazy na stěnách se pohnuly, netopýři na půdě se probudili, černá křídla kavek ve věži zneklidněla, pavučiny na schodišti nahoře se zazmítaly. A všecka srdce se zachvěla...

„Tančit,“ vykřikl baron a zatřásl rukou své ženy, která však se nepohnula, zůstala napřímena, nepohnuta, strnulá.

„Tančit,“ opakoval vzdorně, kouleje hrozivě očima, „a vy hrát notturno,“ ukázal na dra. Sluku.

„Co činíte?“ namítl dr. Sluka, snaže se zadržeti a usmířiti pána z Rautova, ale ten učinil posunek velikého pohrdání a mocného odporu.

„Tančit, nahá,“ zasípěl, „hrajte *Fialkovou vůni*, tančit nahá...“

Anna stála jako obrácena v sochu.

„Milostivá paní,“ řekl dr. Sluka oddaným, chvějícím se hlasem, „zatančete, tedy zatančete.“

„Jděte se odstrojit tam za drapérii,“ vykřikl baron z Rautova.

Anna se náhle obrátila a odcházela špalírem udivených hostí. „Jdu pro závoj,“ řekla.

Společnost zůstala jako zkamenělá.

Za chvíli vrátila se Anna ze svých komnat, zahalena v šedý závoj. Nikdo se ani nepohnul, jako by se i dech zastavil. Dr. Sluka dotkl se kláves, dojemné tóny notturna *Fialkové vůně* se rozzpívaly... Noc vstupovala otevřenými okny plna vůně lesův a záře hvězd. – Společnost, zasažena hrůzou a nechápající, obstupovala vzrušena skupinu, paní Zdenka polo v mdlobách svírala rámě básníka Bukvy. Paní Anna tančila, ale závoj, který chvílemi spadl s jejích ramenou, zahaloval ji důsledně a cudně takt po taktu...

Pán z Rautova v stupňovaném rozčilení sledoval její pohyby. Několikrát vykřikl jako šílenec: „Nahá!“ ale netroufal si zakročiti, užiti násilí... Společnost jako zkamenělá skupina soustředila své pohledy k Anně...

A poslední takt dohasl, Anna zůstala nehybnou jako mrtvá...

„Odvážlivá neřest,“ vykřikl její muž, „dopustila ses jí a dokonej jí... Hoříme netrpělivostí...“

„Dost,“ vydechla Anna a chtěla odejíti.

„Ne, ne,“ řval pán z Rautova, „dolů tu nemravnou pavučinu, nahá tančí *Ztracený groš*.“

„Je málo očí,“ řekla Anna pohrdavě a pyšně.

Baron několika údery pěstí roztráskl uzavřená okna a vykřikl do tmy: „Sem, sem všichni, celá ves i mrtví ze hřbitova...“

Služebnictvo zděšené hrnulo se do sálu, hosté snažili se barona upokojiti, odhodil každého jako medvědí tlapa.

„Ztracený groš,“ řval, „závoj dolů! Nahá!“

Hrůza zmocňovala se všech přítomných.

Semkla pevně ruce na prsou a řekla určitě: „Nebudu již tančit a nahá nebudu tančit, nech mne být...“

Baron vyňal revolver, kdosi se přiblížil, ale baron namířil, a společnost rozčileně prchala ze sálu, do koutů, za drapérie.

Bukva a dr. Sluka přistoupili těsně k baronovi, odhodil je mávnutím ruky...

A v okamžiku hrůzy vrhl se na Annu a vykřikl znovu: „Tančí!“

„Ne,“ zvolala a vzpřímena, smrtelně bledá, obtočila závojem krk i ruce.

A v okamžiku mrštil baron z Rautova revolverem, který dunivě dopadl k oknu, vrhl se na svou ženu a sevřel rukama její krk. Mnoho lidí přichvátało a obklíčilo je, snažíce se Annu baronovi vyrvati, ale baron nepovolil rukou, závoj svezl se jí z těla, Anna klesala na zem nahá, pohyby křečovitě zachvívaly jejím bílým, krásným tělem...

Stalo se vše jako v ohromném cyklonu vzrušení: na zemi na koberci škubavé pohyby, němé, hrozné...

Baron konečně jako kus ohromné skály se vztyčil a zařval, a ještě se zadíval na Annu jako v úžasu vytřeštěnýmá očima.

Všichni v hrůze ustoupili. – Anna ležela na závoji nahá, mrtvá, a baron vyrazil ze dveří do tiché rozsvícené noci...

Zděšení obstoupili bílé, krásné tělo. Výkřiky hrůzy padaly do tiché noci... A tam hlubiny hrobův a dna tůní čekaly... Zmatek vyvrcholil v strašný zděšený klid, jehož apoteózou bylo nehybné tělo na zemi...

(V závoji touhy, 1918)